

Curs 09-10 Codi :22014 Assignatura : Bases Psicopedagògiques d'Atenció a la Diversitat (primer semestre)

Titulació, impartició i nombre de crèdits:
Educació Especial i Educació Primària (9 crèdits)

Departament: Pedagogia Aplicada
Professors: Cristina Laborda.

1. Objectius d'aprenentatge de l'assignatura

- 1.- Conceptualitzar els principis bàsics, els models i les tendències de l'atenció de la diversitat.
- 2.- Autorregular les pròpies creences i accions respecte a la diversitat.
- 3.- Elaborar respostes didàctico-organitzatives d'atenció a la diversitat.
- 4.- Promoure la cooperació interdisciplinària i interprofessional.
- 5.- Actualitzar-se i adaptar-se professionalment en matèria d'organització i d'atenció a la diversitat.

2. Blocs temàtics i organització dels continguts

- 1.- Introducció – Evolució conceptual
 - 1.1.- La pluralitat i diversitat de la societat
 - 1.2.- Els principis educatius pel segle XXI
 - 1.3.- Un repte organitzatiu per a l'escola
- 2.- Conceptualització de la diversitat
 - 2.1.- Perspectiva objectiva
 - 2.2.- Perspectiva subjectiva
Com valor aixològic (categorització - jerarquització)
Com clau d' intervenció educativa
- 3.- La opció educativa de la diversitat: La inclusió.
 - 3.1.- Gestió i organització:
 - . Fonaments per a la inclusivitat.
 - . El mestre com a membre d'un equip.
 - 3.2.- Desenvolupament curricular:
 - . Coneixement i eines.
 - . Formació de professorat.
 - 3.3.- Interacció de la comunitat educativa:
 - . Professionals – alumnes – famílies- Serveis externs

3. Avaluació

criteris del 1er quadrimestre:

• Avaluació de la part teòrica – prova escrita	50%
• Elaboració i presentació del treball a classe	30%
• Estudi de cas 1	10%
• Estudi de cas 2	10%

Normativa

- La nota final del quadrimestre és la mitja a partir de l'aprobat en ambdós blocs (part teòrica de l'examen i els treballs i activitats).
- Qualsevol incompliment en les dates (d'entregues, de comunicació de la temàtica, ...) o de les tutories obligatòries es penalitzarà amb la reducció d'un punt en la nota final.
- La presentació de qualsevol de les activitats proposades eximeix del NP.

* Cal recordar que aquesta assignatura és anual, i que la nota final és la mitja a partir de les notes d'ambdós quadrimestres.

4. Fonts d'informació bàsica

AINSCOW, M. (2001) Desarrollo de escuelas inclusivas. Ideas, propuestas y experiencias para mejorar las instituciones escolares. Madrid: Narcea.

CAMILLERI, C., (1990) Antropología Cultural y Educación. París: Unesco,.

DEVOS, G. (1981) Antropología psicológica. Barcelona: Anagrama

GIMENO SACRISTÁN, J. i PÉREZ GÓMEZ, A. I (1999) Comprender y transformar la enseñanza. Madrid: Morata.

HARGREAVES, A. (1996) Profesorado, cultura y postmodernidad. Cambian los tiempos, cambia el profesorado. Madrid: Morata.

LÓPEZ MELERO, M. (2001) La cultura de la diversidad o el elogio de la diferencia y la lucha contra las desigualdades. En SIPÁN, A. (coord.) Educar para la diversidad en el siglo XXI. Zaragoza: Mira Editores.

SALZBERGUER i altres(1996) L'experiència emocional d'ensenyar i aprendre. Barcelona: Edicions 62 (Rosa Sensat)

Bibliografia recomanada

BIBLIOGRAFIA PER TEMES

Conceptualització de la diversitat

Diferents marcs pedagògics per l'educació en la diversitat:

AINSCOW, M (1995) Necesidades educativas especiales. Madrid: Morata.

AINSCOW, M. (1997) Hacia una educación para todos: algunas formas posibles de avanzar. En ARNAIZ, P. y DE HARO RODRIGUEZ, R. (Eds.) 10 años de integración en España: análisis de la realidad y perspectivas de futuro. Actas de la XXII Reunión Científica Anual de A.E.D.E.S. Murcia: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Murcia. pp. 509-515

AINSCOW, M. (1999) Tendiéndole la mano a todos los alumnos: algunos retos y oportunidades. Siglo Cero, 30(1): 37-48.

ABAJO, J.E., (1996) "La escolarización de los niños gitanos. El desconcierto de los mensajes doble-vinculares y la apuesta por los vínculos sociales y afectivos". Aula de Innovación Educativa, 47

ALSINET, Josep; RIBERA, Montserrat (2000): "La relació entre els centres educatius i l'entorn" a M.M. ALDÁMIZ i altres Com ens ho fem? Propostes per educar la diversitat. Barcelona, Graó, pp. 125-140

CANEVARO,e.(1987) Els infants que es perden al bosc .Vic: EUMO

CARMEN del L. (2000) "La atención a la diversidad: una cuestión de valores". Aula de Innovación Educativa, 90: 7-11.

CARRASCO, S. (1997) "Usos y abusos del concepto de cultura" Cuadernos de Pedagogía 264 (monográfico: Hacia una educación multicultural)

CONSELL ESCOLAR DE CATALUNYA (1997) "La diversitat a l'escola". Jornades de Tortosa. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Col. Educació especial.

DELGADO M. (1998)"Diversitat i integració". Barcelona: Ampuries.

DEPT: ENSENYAMENT (2002) "Debat sobre el sistema educatiu català. Conclusions i propostes." Sección III: Atenció a la Diversitat. Conferència Nacional d'Educació. Barcelona: Servei de difusió i publicacions, Generalitat de Catalunya. pp: 71-109.

DEVOS, G. (1980) "Respuestas psicológicas al cambio en la sociedad y en la cultura". en Antropología Psicológica. Cuadernos Anagrama.

ELBOZ, y otros(2002) Comunidades de aprendizaje.Transformar la educació. Barcelona: Ed.Grao 177

GARCIA PASTOR, C. (1995) Una escuela común para niños diferentes: la integración escolar. Barcelona: EUB.

GIMENO SACRISTAN, José (2000): "La construcción del discurso acerca de la diversidad y sus prácticas" en Atención a la diversidad. Barcelona, Graó (Claves para la innovación educativa, 6)

JULIANO,D.(1993) Educación intercultural. Escuela y minorías étnicas. Madrid: Ed. Eudema.

LABORDA, C. i ESSOMBA M. A. (1999) Políticas educativas de atención a la diversidad y su implementación en los centros de enseñanza. En Actas XVI Jornadas de Universidades y Educación Especial. Almeria.

LÓPEZ MELERO, M. (1997) La educación intercultural: el valor de la diferencia. En La innovación del sistema educatiu, XV Jornadas Nacionales de Universidad y Educación Especial. pp: 173-199.

LÓPEZ MELERO, M. (2000) Diversidad y cultura: Una escuela sin exclusiones.

MAURI, Teresa (1998): "¿Qué hace una atención a la diversidad como tú en una situación como ésta? Desafíos actuales de una escuela para todos" a Aula, 77, pp. 68-75

MUÑOZ, Emili; MARUNY, Lluís (1993): "Respuestas escolares" Cuadernos de Pedagogía, 212, pp. 11-14

PÉREZ GÓMEZ, A. I. (1999) La cultura escolar en la sociedad neoliberal. Madrid: Morata.

RUÉ, Joan (1995): "El concepte de diversitat i model d'escola" Guix, 217, pp. 5-10

SAPON-SHEVIN, M. (1999) Celebrar la diversidad, crear comunidad. En

STAINBACK, S. y STAINBACK, W. Aulas inclusivas. Madrid: Narcea.

SOTO, P., (1997) "Infants i joves africans a les escoles de Catalunya" Perspectiva Escolar, nº 219

SOTO, P. y TOVIAS S., (1997) "Entre la certeza y la duda" Cuadernos de Pedagogía 264

STENHOUSE, L. (1997) "Cultura y educación". Sevilla: Kikiriki Cooperativa Educativa.

TURNER, B. S. (1990) Periodization and politics in the postmodern. TURNER, B. S. (Ed.) Theories of modernity and postmodernity. Londres: Sage. p.6

VVAA(2001) Llengües ,ètnies i cultures a l'ensenyament. Barcelona Ed, Grao 23

VVAA. "Interculturalitat i Escola" Tema del curs 2000-01: Elements d'acció educativa, Guix (9 números, VVAA)

Monogràfic (1993) Educar en la diversidad. Cuadernos de Pedagogia 212.

Monogràfic (1997) Hacia una educación multicultural Cuadernos de Pedagogía 264

Organització i gestió

El tractament pedagògic de la diversitat en l'organització i la gestió escolar

GAIRÍN, Joaquín (1998): "Estrategias organizativas en la atención a la diversidad" *Educación*, 22-23, pp. 239-267

ILLAN ROMEU, N. Coord. (1996) *Didáctica y organización en educación Especial*. Málaga: Ed. Aljibe. Colección Educación para la Diversidad.

ILLÁN ROMEU, N, i ÁLVAREZ TERUEL, J. (1999) "La atención a la diversidad y los departamentos de orientación" *Revista de Educación Especial* 25: 99-125. Málaga: Aljibe.

MASSIP, Maria (1995): "L'equip educatiu: instrument per atendre la diversitat de l'alumnat" *Guix*, 217, pp. 51-56

PUIGDELLIVOL, I. i AGUADE, I. (1998) "L'atenció a la diversitat en els procediments". *ÁGORA*, Pedagogía X Jornades Pedagògiques. Barcelona: Centre Cultural Pineda.

RUÉ, Joan (1991): "L'organització social de l'ensenyament-aprenentatge i l'agrupament dels alumnes" a J. RUÉ, M. TEIXIDOR *Diversitat i agrupament d'alumnes*. Barcelona, ICE UAB, pp. 21-31

WANG, M. G. (1998) *Atención a la diversidad del alumnado*. Madrid: Narcea, S. A. de Ediciones.

Desplegament curricular

El tractament pedagògic de la diversitat en el desplegament del currículum

BOOTH, T. et al. Eds. (1992) *Curricula for diversity in education*. Londres: Routledge & The Open University.

CELA i altres (1997) *El tractament de la diversitat en la etapa infantil i primària*. Barcelona: Dossier Rosa Sensat

COMPANY, M (1997) *Una escola per a tots*. Barcelona: Edicions 62 (Rosa Sensat),

GINÉ, Núria (1992): "El PCC i l'atenció a la diversitat" *Guix*, 182, pp. 49-54

ZABALA, Antoni (1995): *La pràctica educativa. Com ensenyar*. Barcelona, Graó (pp. 137-166)

JORBA, Jaume; CASELLAS, Ester (1996): *La regulació i l'autoregulació dels aprenentatges*. Barcelona, ICE UAB (pp. 83-91, 101-105)

- L'avaluació com a regulació. L'avaluació formativa
- L'autoregulació dels aprenentatges

MONEREO, C. I altres (1998) *Instantànies, Projectes per atendre la diversitat educativa*. Barcelona: Edicions 62, (Rosa Sensat)

PUIGDELLIVOL (1992) *Programació d'aula i adequació curricular* Barcelona Ed. Graó,

ALDÁMIZ-ECHEVARRÍA, M. Del Mar i altres (2000): *Les adaptacions curriculars a M.M. ALDÁMIZ i altres a Com ens ho fem? Propostes per educar la diversitat*. Barcelona, Graó, pp. 57-90

Intervenció a l'aula

El tractament pedagògic de la diversitat en les metodologies de treball i en la contextualització dels ensenyaments i dels aprenentatges

AMANI Colectivo, (1994) *Educación Intercultural. Análisis y resolución de conflictos* Madrid: Ed. Popular

HESSARI R. U HILL D., (1989) *Practical Ideas for multicultural learning and teaching in the primary classroom*. London: Routledge,

LABORDA, C. (1998) El trabajo cooperativo como herramienta de atención a la diversidad dentro del aula ordinaria. En Actas XV Jornadas de Universidades y Educación Especial. Oviedo: Servicio de Publicaciones Universidad de Oviedo. pp: 575-580.

PUJOLAS,P. (2002) Aprendre junts alumnes diferents. Els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula. Vic: Ed, Eumo,

ROGERS, C.; KUTNICK, P. (1992): Psicología social de la escuela primaria. Barcelona, Paidós (pp. 44-61, 83-106)

- Interacción social en el aula
- Autoconcepto y rendimiento escolar

MASSIP, Maria; RIGOL, Albert (2000): "L'aula, escenari de la diversitat" a M.M. ALDÁMIZ i altres a Com ens ho fem? Propostes per educar la diversitat. Barcelona, Graó, pp. 13-35

AGELET, Joan; BASSEDAS, Eulàlia; COMADEVALL, Magdalena (1997): "Algunos modelos organizativos, facilitadores del tratamiento de la diversidad, y alternativos a los agrupamientos flexibles" a Aula, 61, pp. 46-50

NOTÓ, Cesc (2000): "Els suports a l'aula" a M.M. ALDÁMIZ i altres a Com ens ho fem? Propostes per educar la diversitat. Barcelona, Graó, pp. 37-56

SOTO, P. y TOVÍAS, S. (2001) "Explorando las posibilidades de un mundo multicultural en Educación Infantil" en VVAA, (2001), Educación Infantil. Orientaciones y Recursos (0-6 años). coord.. ANTÓN, M y MOLL, B. CISS-Praxis.

VVAA. Com ens ho fem? Propostes per educar la diversitat. Barcelona: Graó 119